rasta Žygimanto II Augusto denaras ir dvidenaris, Nr. 146 – geležinė ovalinė sagtelė, Nr. 149 – Aleksandro Jogailaičio denaras, 6 Žygimanto II Augusto denarai ir žalvarinis žiedas, Nr. 150 – geležinis kriauninis peilis, Nr. 152 – žalvarinis žiedas, Nr. 153 – geležinės ovalinė ir stačiakampė sagtelės bei žiedinis apkalas. Kapai Nr. 145–152 priklauso XVI a. II pusei, Nr. 153–157 – XVII a. pabaigai. Atsitiktinis radinys – geležinis plačiaašmenis kirvis yra iš suardytos senkapių dalies, kurioje buvo XIV a. – XV a. pr. kapai. Konservuojant 1994 m. ištirto kapo Nr. 100 piniginę, joje rasti du Aleksandro Jogailaičio denarai.

Dalius RIBOKAS

Exploration of Rukliai cemetery in 1998

In 1998 the UME investigated Rukliai cemetery. The excavated area of 283,5 m² included 15 burials dating to the 2nd half of the 15th-the end of the 17th century. Six burials contained burial items. The burial items were represented by coins of the reign of Alexander Jagiellonian and Sigismund II, iron buckles and bronze rings.

Dalius RIBOKAS, Gintautas ZABIELA

GENIAKALNIO SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1998 M.

1998 m. Utenos rajono R dalyje rastas iki tol nežinomas viduramžių senkapis Geniakalnio kaime (Saldutiškio sen.). Senkapis yra 500 m į PV nuo Lamėsto kaimo kapinių, 500 m į ŠR nuo Geniakalnio kaimo centro, 80 m į PR nuo Lamėsto ežero PR kranto, į R nuo Lamėsto ežero pakrante einančio keliuko. Jis įrengtas atskiroje iki 2 m aukščio kalvelėje, pailgoje ŠV–PR kryptimi. Kalvelės dydis papėdėje apie 60×40 m., viršuje – apie 40×20 m. Absoliutus jos paviršiaus aukštis virš jūros lygio – apie 162 m. ŠR dalyje kalvelė nestati, iki 1 m aukščio, pereina į greta esančias aukštumėles. Apie 1988 m. senkapio kalvelę melioratoriai į šonus nustumdė buldozeriu. Iki tol ji buvo apaugusi storomis pušimis. Ardant senkapį, išversta nemažai žmonių kaulų ir visokių radinių, kuriuos rinko vietos gyventojai. Dauguma tų radinių išsimėtė. Minimi rasti keli geležiniai kirveliai, žalvarinis raktas,

Pav. 29. 1998 m. Geniakalnio senkapyje rastų dirbinių išdėstymas.
Fig. 29. Arrangement of artefacts uncovered in Geniakalnis cemetery in 1998.

kažkokių surūdijusių geležų. Geniakalnio kaimo gyventojas V. Ryliškis UKM perdavė 3 žalvarines apskritas skardines seges, ornamentuotas 2 eilėmis iškilių taškelių, geležinius pentinį plačiaašmenį kirvį ir užriestais galais skiltuvą (UKM A426–A430).

1998 m. LII pradėjo Geniakalnio senkapio žvalgomuosius tyrinėjimus. Metalo detektoriumi labiausiai suardytoje jo ŠV dalyje surinkti 42 įvairūs geležiniai bei žalvariniai dirbiniai. Tai geležiniai: 8 peiliai, 4 kirviai, 3 ietigaliai, 2 grandys, 2 apkalai, skiltuvas, skustuvo fragmentas, yla; žalvariniai: 9 žvangučiai, 6 skardinės apskritos segės, 3 žiedai, piniginės apkalas, grandis. Visi radiniai fiksuoti plane, pagal kurį apytiksliai galima nustatyti, kad jie priklausė maždaug 6 suardytiems kapams (pav. 29).

1998 m. UKM pradėjo sistemingus šio senkapio kasinėjimus. ŠR, mažiausiai žinomoje jos dalyje, ištirtas 21 m^2 plotas, rasti 6 XVI a. kapai. 3 iš jų buvo su įkapėmis. Kape Nr. 1 rasta geležinis įtveriamasis peilis ir stačiakampė sagtis, kape Nr. 4 – geležinė stačiakampė sagtis, kape Nr. 6 – geležinis kriauninis peilis, stačiakampė sagtis ir žalvariu puošta odinė piniginė. Kapų duobių dugnuose griaučiams iš šonų ir iš dalies po jais buvo stambių akmenų. Turbūt jais ramstyti karstai. Kasant rastos 4 lipdytų puodų šukės. 2 iš jų brūkšniuotu paviršiumi būdingos I–III a. Tai suardytos gyvenvietės pėdsakai. Galbūt jos vieta, išsiskirianti tamsesne žeme, pastebėta 250 m į PV nuo senkapio, Lamėsto upelio dešiniajame krante. Kitos 2 šukės lygiu paviršiumi, būdingos II tūkst. I pusei. Tikriausiai tai senkapyje vykusių šermenų pėdsakai. Toliau žvalgant senkapio teritoriją su metalo detektoriumi, rasti dar 123 įvairūs metaliniai dirbiniai iš suardytų XIV a. pab. – XV a. griautinių kapų. Tai geležiniai plačiaašmeniai kirviai (tarp jų vienas įtveriamasis), įmoviniai ietigaliai, peikenos, sagtys, peiliai, skiltuvai, žalvarinės apskritos ir pasaginės segės, žiedai, apgalvio plokštelės (greičiausiai visi iš vieno kapo) ir žvangučiai.

Geniakalnio senkapis yra toje Rytų Lietuvos teritorijos dalyje, iš kurios viduramžių senkapių žinoma labai nedaug. Jo tyrinėjimai leis atsakyti į daug neaiškių XIV–XVI a. kaimo bendruomenės istorijos ir materialinės kultūros raidos klausimų.

Gintautas ZABIELA, Dalius RIBOKAS

Investigations of Geniakalnis cemetery in 1998

In 1998 the LIH with the aid of metal detector collected 42 finds in Geniakalnis cemetery (Utena district) (Fig. 29) and in 1999 – 123 different finds dating to the end of the 14th-the 15th century: iron axes, spearheads, ice-picks, belt buckles, knives, strike-irons, bronze brooches, rings, headband plates, jingle bells. In 1999 the excavations were started by the UME. The UME explored the area of 21 m² and unearthed 6 burials dating to the 16th century and containing burial items: iron knives, belt buckles, and leather wallet ornamented with bronze.

Kristina RICKEVIČIŪTĖ

KARMĖLAVOS SENKAPIO TYRINĖJIMAI

Karmėlavos senkapis (Kauno r.) yra apie 130 m į PV nuo Karmėlavos gyvenvietės ir apie 550 m į ŠV nuo plento Kaunas–Jonava. Apie 200 m į ŠV yra veikiančios kapinės. Apie 800 m į ŠR nuo senkapio yra Karmėlavos piliakalnis.

1975–1977 m. ištirtas 1450 m² plotas, aptikti 122 griautiniai kapai, datuojami XIV a. pab. – XVI a. (žr. *ATL 1974 ir 1975 metais*, V., 1978, p. 162–164; *ATL 1976 ir 1977 metais*, V., 1978, p. 206–210; *LA*, V., 1995, t. 11, p. 73–103).

20 metų kalvelė ir joje esantis senkapis buvo ariamas, stumdomos žemės, sodinamos eglutės, kalvelė lyginama, kasamos duobės ir verčiamos statybinės atliekos. Be to, kalvelės ŠR ir PR dalyje imtas žvyras, tad dalis kalvelės nukasta. Reikėjo patikrinti, ar liko kapų, o jei liko – ištirti, nes šlaitas PR pusėje slenka.

1998–1999 m. ištirtas 440 m² plotas PR, ŠR ir centrinėje kalvelės dalyje. Aptikti 88 griautiniai kapai. 16 kapų buvo palaidoti vaikai, o 4 – paaugliai. 3 kapuose (Nr. 155, 186 ir 189) palaidota po 2 mirusiuosius. 7 kapuose kaulų visai nebuvo, jie sunyko. Neaptikta ir radinių. Reikia pasakyti, kad griaučiai labai blogai išlikę.

Mirusieji laidoti stačiakampėse suapvalintais kampais, nuo 53×38 iki 230×125 cm dydžio kapo duobėse. Jų gylis 25–130 cm. Net 12 kapų išlikę